

Részletes ismertető az Irodalom 9. tankönyvről (és szöveggyűjteményről)

(FI-501020901/1; FI-501020902/1)

Bevezetés

A kiadvány a középiskolák 9. évfolyamán tanuló diákok számára készült újgenerációs tankönyv. A tankönyv a kerettanterv 9-10. osztályra előírt tananyagából viszonylag nagy részt tárgyal, a *Látásmód – Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem* című egységig jut el, azt is tartalmazza. Az újgenerációs kiadványok az érték- és hagyományörző, emellett élményközpontú oktatás korszerű módszereit alkalmazzák. A tananyag-elrendezés kronologikus, de a tananyagegységekhez kapcsolódó esszéfeladatok modern vagy kortárs irodalmi művekre vonatkoznak.

A kilencedikes irodalomtankönyv az új generációs irodalomtankönyv-család első kötete, amely a 2014-ben elkészített kísérleti tankönyv átdolgozása. Az átdolgozás során figyelembe vettük az iskolákból érkező közvetlen és közvetett visszajelzéseket, a kipróbáló tanárok, diákok, a szakértők és esetenként a szélesebb szakmai nyilvánosság véleményét, javaslatait.

Oldalpáros-moduláris szerkezet

A tankönyvcsalád egyik újdonsága, hogy jól strukturált, könnyen áttekinthető. A tananyagot rövid terjedelmű leckékre bontottuk, az egyes leckék moduljai és a hozzájuk tartozó vizuális rendezők oldalpáronként ismétlődnek. Az oldalpárokat a tananyagegység címe nyitja. Ezt felvezető követi, amelyet vizuálisan is elkülönítettünk az alatta lévő főszövegtől. A felvezetők a korábban tanultakhoz, és a diákok személyes élményeihez kapcsolják az új ismereteket. A visszajelzések alapján az átdolgozás során a felvezetők kapcsolatteremtő, motiváló funkciójának megtartása mellett azok ismétlődő, ráhangoló, belső koncentrációt teremtő jellegét is megerősítettük.

A felvezető után következik a mintegy 4500 leütés terjedelmű főszöveg. Ezt alcímekkel és bekezdésekkel tagoltuk, a legfontosabb információkat pedig félkövérrel kiemeltük, hogy könnyebben feldolgozhatóvá tegyük az új ismereteket. Minden oldalon szerepel a lecke témájához tartozó illusztráció, ezek egy részéhez feladatok is készültek. Esetenként vizuális szervezőkkel, táblázatokkal, grafikonokkal is segítettük a tananyag-elsajátítást. A főszöveg megalkotásakor érthetőségre, egyszerűségre, befogadhatóságra törekedtünk.

A leckékhez tartozó további modulok a páratlan oldalakon szerepelnek.

A *Fogalmak* egység a főszövegben előforduló vagy ahhoz kapcsolódó legfontosabb fogalmak magyarázatát adja meg. Itt elsősorban a kerettanterv által meghatározott kulcsfogalmak szerepelnek, de ide vettük a főszövegben előforduló egyéb szakterminusok vagy elkerülhetetlen idegen szavak magyarázatát is.

Minden oldalpárhoz, az összes tananyagegységhez, még a bevezető fejezetekhez is választottunk szépirodalmi műveket. Az volt a célunk ezzel, hogy elkerüljük az irodalomról az irodalom nélkül való beszédet. A *Vitassuk meg!* és az *Irány a szöveg!* modulok ezekhez kapcsolódnak. Az előbbi egy oldalpárról-oldalparra megjelenő vitatéma, amely mindig az olvasott mű egy-egy markáns részletéhez, megállapításához kapcsolódik, és strukturált osztálytermi vitára ad lehetőségek.

Az *Irány a szöveg!* modulja szövegértelmezési feladatokat tartalmaz, ezek tantermi és otthoni munkára egyaránt alkalmasak. Az itt szereplő feladatok közül a nehezebbeket színekkel különítettük el, hogy segítsük a csoport tagjai közötti differenciálást. Mivel az oldalpáros-moduláris szerkezet erős terjedelmi korlátokat is jelent, a könyv alább tárgyalandó nagy egységeinek végére feladattárakat is illesztettünk. Ezek használata – mint a könyv előszava is felhívja rá a figyelmet – nemcsak az összefoglalás során, hanem leckéről leckére haladva is ajánlott. Az *Irány a szöveg!* kérdéseire hasonlóan a feladattár feladatait is színekkel differenciáltuk. Az oldalpárt a *kitekintő* modul zárja, amely modern vagy kortárs irodalmi műveket vagy filmeket kapcsol az adott tananyagegységhez, és ezekhez kapcsolódva szövegalkotási feladatokat ad.

A moduláris szerkezetet esetenként műelemző oldalpárokkal bontottuk meg, hogy a tananyag pillérművei kimerítő elemzést kaphassanak. E hosszú elemzéseket egyúttal szövegértési feladattá is alakítottuk, az olvasottakra vonatkozó kérdéseket, rendszerező feladatokat készítettünk azok egyes részeihez. Az alábbi elemző oldalpárok szerepelnek a tankönyvben:

- az *Iliász* és az *Odüsszeia* összehasonlító elemzése,
- az *Antigoné* elemzése,
- az *Ómagyar Mária-siralom* elemzése,
- Janus Pannonius: *Egy dunántúli mandulafáról* című versének elemzése,
- valamint Balassi két szerelmes versének összehasonlító elemzése.

A könyv felépítése

Az egymás után következő oldalpárokat nagyobb egységekbe, öt nagy fejezetbe rendeztük:

- Az antikvitás irodalma,
- A Biblia irodalma,
- A középkor irodalma,
- A reneszánsz irodalma,
- A barokk és a francia klasszicizmus irodalma.

Ezeket egész oldalas nyitóképek vezetik be, amelyeket az adott korszak szobrászművészetéből válogattuk. A nagyfejezetek arányainak kialakításakor a kerettantervre támaszkodtunk. Ahol több, választható mű értelmezését javasolja, ott igyekeztünk az alternatívák mindegyikét érinteni a

könyvben, hogy minél inkább biztosítsuk a pedagógus választási szabadságát.

A fejezeteket összefoglalások, valamint a már említett feladattárak zárják le. A könyv végén részletes áttekintés olvasható a tárgyalt művek néhány filmművészeti adaptációjáról. Ezt fogalomtár követi, amely a gyors kereshetőség érdekében összegyűjtve, betűrendbe állítva hozza a leckéknél szereplő fogalmakat. Itt, a tankönyv végén kapott helyet a kiejtési lista is, és ugyanitt gyűjtöttük össze a legfontosabb vonatkozó szakirodalmi adatokat is.

A könyv kérdéskultúrája

A könyv a hagyományos kérdéskultúrát megújítja, s előtérbe helyezi a problémamegoldó készség fejlesztését, bevonva a vizuális kommunikáció lehetőségeit is. Elkülöníti az alapismeretek megszerzéséhez szükséges magyarázatokat, a gondolkodtató és vitára készítő feladatokat, a szövegértés fejlesztését segítő kérdéseket, a kerettanterv által meghatározott szépirodalmi művekre vonatkozó elemzési szempontokat, illetve az esszéfeladatokat. Áttekinthető rendszerben szerepelnek a tananyag elmélyítését segítő, a problémamegoldó és a rendszerezésre alkalmas, összefoglaló feladatok. Minden típusnál arra törekedtünk, hogy a kiemelt fontosságú kulcskompetenciákat fejlesszük. A kiadvány kérdései és feladatai lehetőséget teremtenek a különféle tanulási módszerek, tevékenységformák alkalmazására és a differenciált óraszervezésre. A számos kooperatív és egyéni feladat kínál szempontokat a tanultak elmélyítéséhez, továbbgondolásához, a fejezetek végén projektfeladatokat is javasoltunk az elmélyült egyéni munkához.

A szöveggyűjtemény

A tankönyvhöz szöveggyűjtemény is készült. Ez a tankönyv öt nagy fejezetének megfelelő szerkezetet követ. A szöveggyűjtemény összeállításakor szintén a kerettanterv volt irányadó. Ahol a kerettanterv választható lehetőségeket tartalmaz, ott igyekeztünk több műből is hozni szemelvényt. Arra is törekedtünk, hogy ne csak a szükséges minimumot adjuk, hanem választható további szövegeket is. Fontos eleme a gyűjteménynek a tankönyv kitekintő moduljához kapcsolódó szövegtár is. Ez a későbbi korok és a kortárs irodalom köréből válogat.

A kiadvány szerkesztésénél áttekinthetőségre törekedtünk, a hosszabb szemelvényeket belső címeikkel strukturáltuk. A szemelvények megértését jegyzetapparátus segíti.

